

Civilutskottets betänkande

1979/80:18

med anledning av propositionen 1979/80:100 i vad avser anslag till vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. jämte motioner

1 Propositionen

Regeringen har i propositionen 1979/80:100 bilaga 16 (bostadsdepartementet) under litt. B 17 (s. 130–149) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om ändrade former och grunder för statens lånestöd till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.,

2. medge att bidrag och lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. beviljas intill ett belopp av 1 570 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

3. medge att bidrag till energibesparande åtgärder i allmänna samlingslokaler beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.

4. medge att bidrag till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader beviljas intill ett belopp av 125 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

5. medge att stöd till energibesparande åtgärder inom statliga byggnader beviljas intill ett belopp av 50 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

6. bemyndiga regeringen att under de förutsättningar som har angetts i regeringsprotokollet medge att lån till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader kan beviljas under budgetåret 1980/81,

7. bemyndiga regeringen att besluta om utbyte mellan de under 2–5 angivna ramarna,

8. medge regeringen att inom ramen för en planeringsreserv av 600 000 000 kr. besluta om utökning av de under 2–5 angivna ramarna enligt de grunder som förordats i regeringsprotokollet,

9. medge att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet m. m. intill ett belopp av 15 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

10. medge att beslut i fråga om stöd under budgetåren 1981/82 och 1982/83 till energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 11 000 000 kr. samt 7 000 000 kr.,

11. medge att bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktningsverksamhet m. m. beviljas intill ett belopp av 110 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

12. medge att beslut i fråga om bidrag under budgetåret 1981/82 till kommunerna för rådgivnings- och besiktningssverksamhet m. m. preliminärt får meddelas intill ett belopp av 110 000 000 kr.,

13. medge att beslut i fråga om bidrag till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll av åtgärder inom energihushållningsområdet beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

14. medge att beslut i fråga om bidrag under vart och ett av budgetåren 1981/82 och 1982/83 till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll av åtgärder inom energihushållningsområdet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 2 000 000 kr. resp. 1 600 000 kr.,

15. under trettonde huvudtiteln till Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 000 kr.

2 Motionerna

Utskottet har i detta sammanhang behandlat motionerna 1979/80:

199 av Ulla Ekelund (c) vari hemställs att riksdagen uttalar som sin mening

1. att termografering och tryckmätning blir obligatorisk vid ny- och tillbyggnader av bostadshus,

2. att kostnaden för denna kontroll inräknas i läneunderlaget,

3. att utbildningen av termograförer stimuleras för att klara ovannämnda kontrolluppgifter,

4. att prissättningen för denna verksamhet regleras genom avtal.

748 av Margareta Gard (m) och Sonja Rembo (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av bostadsförordningen 1979:30 att eldstadsvolymen inte blir avgörande för möjligheten till lån och bidrag vid övergång till vedeldning,

751 av Helge Hagberg (s) och Lars Svensson (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av energisparlånen till utvändigt isolering och fönsterbyten så att det blir intressantare att kalkylera med det kulturhistoriska inslaget i bebyggelsen samt att resurser till kommunernas organ även beaktas i denna översyn,

1005 av Görel Bohlin (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att värmemätningens utredningen får tilläggsdirektiv att göra jämförande studier beträffande energiförbrukning i fastigheter med olika upplåtelseformer,

1494 av Kerstin Andersson i Hjärtum (c) och Kerstin Göthberg (c) vari

hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan ändring i byggnadsstadgan och bostadsfinansieringsförordningen, att rökkanal för fastbränsleanläggning ingår i förutsättningen för erhållande av byggnadslov och för bostadslån för de i motionen nämnda fastighetstyperna.

1501 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen tillkännager vad i motionen anförts om individuell mätning av energiåtgång för uppvärmning och tappvarmvattenberedning i hyreslägenheter.

1508 av Gullan Lindblad (m) och Anders Högmark (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att energisparstödet till kommuner och landsting bör differentieras och utformas så att bidragsgivningen ger största möjliga effekt.

1510 av Kjell Mattsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar uttala sig för att räntebidrag när bostadslånet avser småhus skall utgå även för energisparåtgärder samt att även kostnaderna för sådana åtgärder beaktas vid prövningen av förutsättningarna för räntebidrag beträffande bostadslån för andra åtgärder.

1512 av Sven Munke (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att övergång från olja till fastbränsle skall innefattas i nu gällande regler för energisparstöd i form av bidrag men också lånemöjligheter för resterande kostnader.

1830 av Kjell Mattsson m. fl. (c) vari föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förutsättningarna för energisparbidrag vid övergång till vedeldning snarast bör ses över och befrias från onödiga begränsningar.

1831 av Elvy Olsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att vid varje lantbruksnämnd placeras en sakkunnig rådgivare med uppgift att ge råd till lantbrukare som vill övergå till uppvärmning med eget bränsle eller spillenergi.
2. att medel anvisas ur anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.

Motionerna 1979/80:1009 (s) delvis, 1511 (c) och 1545 (vpk) avser utskottet att behandla i samband med behandlingen av den till april/maj aviserade propositionen om energipolitiska frågor.

3 Tillkommande uppgifter

3.1 Skrivelse

Bostadsstyrelsen har i skrivelse till utskottet den 21 februari 1980 tagit upp

frågan om räntebidrag för energibesparande åtgärder i småhus som upplåtits med hyresrätt eller bostadsrätt.

3.2 Gällande ordning

Byggnadsstyrelsen handhar bidragsgivningen till energibesparande åtgärder inom statliga byggnader. Bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna handhar stödet till energibesparande åtgärder i bostäder, allmänna samlingslokaler samt kommunala och landstingskommunala byggnader. Statens råd för byggnadsforskning handhar bidragsgivningen till energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet inom bostadssektorn. Ansökningar om bidrag till kommunal rådgivning i energisparfrågor prövas av regeringen. Dessa ärenden bereds inom bostadsdepartementet.

Enligt förordningen (1977:332) om statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. (ändrad senast 1979:422) gäller sedan 1 juli 1979 sammanfattningsvis följande. Stöd utgår i mån av tillgång på medel som energisparbidrag, energisparlån och räntebidrag. Stödet enligt denna förordning – energisparförordningen (EN) – avser befintliga hus. Stöd till energibesparande åtgärder i samband med nybyggnad beviljas enligt bostadsfinansieringsförordningen (BFF). Energisparstöd kan förekomma tillsammans med bostadslån för ombyggnad enligt BFF avseende andra åtgärder än energibesparing, s. k. kombinationsfall.

Stödet enligt EN är en kombination av lån och bidrag från staten. Hinder föreligger inte att sökanden uttar endast energisparbidraget. I vissa fall kan endast lån beviljas. Till energisparlånet och bidraget är när det gäller flerfamiljshus knutet även räntebidrag i huvudsak om den godkända kostnader för åtgärderna överstiger 25 000 kr.

Energisparbidrag och energisparlån utgår för

1. förbättring av värme- och ventilationssystem, dock ej utbyte av värmepanna eller oljebrännare,
2. anordningar för individuell mätning av varmvatten, el och gas eller för nattackumulering av varmvatten,
3. anslutning av fastighet till fjärrvärmeanläggning,
4. förbättring av värmeisolering i väggar, fönster och bjälklag,
5. åtgärder som är direkt föranledda av någon åtgärd som anges i 1–3.

I fråga om bostadshus med mer än två lägenheter utgår bidrag och lån också för åtgärd som avser framledning och fördelning av vatten och luftflöden i värme- och ventilationssystem och som ökar verkningsgraden hos systemet (inreglering). Finns det väsentliga brister i husets värmeisolering utgår dock stöd för inreglering endast om bristerna avhjälpas.

För åtgärder som är direkt föranledda av förbättringar av värmeisoleringen i väggar, fönster eller bjälklag utgår endast energisparlån.

Beträffande stödberättigande åtgärder såvitt avser förbättring av värme-

och ventilationssystemet har bostadsstyrelsen bl. a. meddelat följande föreskrifter:

Ny uppvärmningsform

	Fh/Sm	Mätenhet	Godkänd kostnad dock högst kr.
a) Övergång till vedeldning. Övergången skall ha varaktig karaktär och innebära att uppvärmning uteslutande sker genom eldning i vedpanna med sådan eldstadsvolym att påfyllning av ved inte behöver ske oftare än 2 å 3 gånger per dygn. Normalt förutsätts tillgång till fritt bränsle. Eventuell elpatron bör vara säkrad med högst 16 A.	Sm	panna	10 000
b) Anordning för fliseldning.			
1) Stokeranordning med termostatstyrd automatik	Sm	st	8 500
2) Förugn med minst 300 l behållare Tillfredsställande möjligheter till mottagning och förvaring av flis förutsätts.	Sm	st	4 000

Energisparbidrag och energisparlån utgår under förutsättning att den av länsbostadsnämnden godkända kostnaden för åtgärden uppgår till minst 1 500 kr. Bidrag och lån utgår dock inte för åtgärd som stöds med förbättringslån enligt kungörelsen (1962:538) om förbättringslån.

Energisparbidrag utgår med 35 % av den kostnad som länsbostadsnämnden godkänner, dock högst med 3 000 kr. för varje bostadslägenhet som berörs av åtgärden och med 30 kr./m² våningsyta i lokal som berörs. Energisparlånet utgår med belopp som motsvarar godkänd kostnad till den del denna inte täcks av energisparbidrag.

3.3 Statistiska uppgifter m. m.

Tabell 1. Statligt energisparstöd 1 juli 1974–31 december 1979 i befintliga bostäder

	Antal ärenden	Antal lägen- heter	Beviljade lån och bidrag, 1 000 kr.		
			Energisparkungörelsen/ energispärförordningen		Förbättringslån
			Bidrag	Lån ¹	
<i>1974/75</i>					
Totalt	53 450	140 400	116 870	171 970	11 630
Därav småhus	49 600	55 350	77 300	116 150	11 630
flerbostadshus	3 850	85 050	39 570	55 820	–
<i>1975/76</i>					
Totalt	67 670	227 260	168 860	241 860	12 920
Därav småhus	61 040	69 780	98 360	149 420	12 920
flerbostadshus	6 630	157 480	70 500	92 440	–
<i>1976/77</i>					
Totalt	31 190	160 600	92 960	125 260	8 900
Därav småhus	26 700	33 110	41 280	62 480	8 900
flerbostadshus	4 490	127 490	51 680	62 780	–
<i>1977/78</i>					
Totalt	58 710	211 660	226 140	710 010	8 310
Därav småhus	52 640	61 960	118 040	487 250	8 310
flerbostadshus	6 070	149 700	108 100	222 760	–
<i>1978/79</i>					
Totalt	66 220	263 490	273 090	955 920	5 340
Därav småhus	59 090	67 780	133 970	650 250	5 340
flerbostadshus ^a	7 130	195 710	139 120	305 670	–
<i>1979/80 (juli–dec)</i>					
Totalt	35 320	158 710	152 500	490 910	2 640
Därav småhus	31 290	35 500	67 980	302 980	2 640
flerbostadshus	4 030	123 210	84 520	187 930	–
Tillhopa	312 560	1 162 120	1 030 420	2 695 930	49 740
				3 776 090	
Därav småhus	280 360	323 480		2 355 200	
flerbostadshus	32 200	838 640		1 420 890	

¹ Fram t. o. m. budgetåret 1976/77 beviljades bostadslån för energibesparande åtgärder i de fall lånebeloppet översteg 4 000 kr. per lägenhet. Det totala beloppet för bostadslån uppgick under dessa år till drygt 111 milj. kr. Fr. o. m. 1 juli 1977 beviljas energisparlån utan begränsning av lånebeloppet. Från denna tidpunkt beviljas alltså inte bostadslån för energibesparande åtgärder.

**Tabell 2. Godkänd kostnad i medeltal vid bidrags- och långgivning enligt energispar-
kungörelsen/energispärförordningen och bostadsfinansieringsförordningen**

Period	Kronor per lägenhet	
	Småhus	Flerbostadshus
1974 juli-december	4 720	1 360
1975 juli-september	4 910	1 500
1976 april-september	5 850	1 290
1977 september-november	10 460	2 100
1978 juli, september, oktober	13 660	2 550
1979 oktober-november	11 010	2 260

Källa: Bostadsstyrelsen

Tabell 3. Andel % lägenheter som berörs av olika åtgärder

	Värme- anlägg- ning	Värme- isole- ring	Anslut- ning till fjärr- värme	Indivi- duell mätning	Fasad- skikt	Inregle- ring av värme- och ven- tilations- system (endast för fler- bostads- hus)
Småhus						
1974 juli-december	77	33	2
1975 juli-september	75	37	2
1976 april-september	38	77	5	1
1977 september-novem- ber	46	75	3	2
1978 juli, september, ok- tober	44	72	3	6	35	..
1979 oktober-november	65	51	2	4	22	..
Flerbostadshus						
1974 juli-december	20	25	62
1975 juli-september	38	23	45
1976 april-september	46	22	35	3
1977 september-novem- ber	55	25	23	7	16	9
1978 juli, september, ok- tober	55	34	18	3	8	16
1979 oktober-november	49	30	21	3	8	23

Källa: Bostadsstyrelsen

Tabell 4. Bostadsstyrelsens beslut om fördelning av ram för energisparlån och energisparbidrag under budgetåren 1978/79 och 1979/80 (t. o. m. 21 februari 1980)

Beslutstidpunkt	Storlek på fördelad ram (milj. kr.)	Beslutstidpunkt	Storlek på fördelad ram (milj. kr.)
Juni 1978	276,1	Juni 1979	350
September 1978	341,5	Oktober 1979	409
November 1978	244,5	Februari 1980	385
Februari 1979	287,6	Olika beslut om ramutvidgning	18,5
Maj 1979	74,5		
Fördelad ram för budgetåret 1978/79	1 224,2	Fördelad ram för budgetåret 1979/80 (t. o. m. 21 febr. 1980)	1 162,5

Källa: Bostadsstyrelsen

Av den för förra budgetåret tillgängliga ramen om 1 238,5 milj. kr. disponerades alltså inte 14,3 milj. kr., bl. a. beroende på bristande personella resurser hos några länsbostadsnämnder men även på att den sista ramutvidgningen kom så sent under budgetåret att det inte var möjligt att kunna disponera hela ramen. Fördelningsbeslutet i september 1978 har bostadsstyrelsen fattat efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen. Mot denna ram får endast avräknas beslut avseende sådana projekt som kan förväntas ge sysselsättning åt anställd arbetskraft.

Av den för innevarande budgetår tillgängliga ramen om 1 175 milj. kr. återstår alltså 12,5 milj. kr. (1 175–1 162,5) att fördela. Bostadsstyrelsen har i skrivelse till regeringen den 21 februari 1980 anhållit att beslutsramen utvidgas med 230 milj. kr.

Under budgetåret 1978/79 har beslut om energistöd för allmänna samlingslokaler meddelats i 393 ärenden med totalt 5,6 milj. kr. Den för stödet fastställda ramen på 10 milj. kr. togs sålunda inte helt i anspråk. Under närmast föregående budgetår lämnades stöd med 5,2 milj. kr.

För budgetåret 1978/79 fastställdes en ram för stödet till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader m. m. på 40 milj. kr. Ramen har senare utvidgats med 10 milj. kr. för projekt som gav sysselsättning åt anställd arbetskraft. Ytterligare 4,4 milj. kr. har överförts från den ram som inte utnyttjats för stöd till allmänna samlingslokaler.

Bidragsgivningen under de senaste tre budgetåren redovisas i följande tabell.

	Antal inkomna ansökningar	Antal beslut		Beviljade bi- drag, milj.kr.
		Totalt	varav av- slag	
1976/77	1 365	1 236	137	25,0
1977/78	1 782	1 806	132	32,1
1978/79	1 930	2 071	153	54,1

Vid utgången av budgetåret 1978/79 fanns hos bostadsstyrelsen ca 220 ärenden i balans, motsvarande ett bidragsbelopp på 6 milj. kr.

Till Vissa energibesparande åtgärder har riksdagen för budgetåret 1979/80 anvisat ett anslag om tillhopa 1 464 milj. kr. varav 965,5 på tilläggsbudget I. Vid ingången av budgetåret uppgick reservationen på anslaget till 1 250 milj. kr. Bostadsdepartementet har uppgett att utbetalningar på anslaget under innevarande budgetår kan beräknas uppgå till ca 1 700 milj. kr. Den ingående reservationen skulle sålunda vid ingången av budgetåret 1980/81 uppgå till ca 1 000 milj. kr. (1 250+1 464-1 700). För budgetåret 1980/81 begärs nu ett anslag om 800 milj.kr. Till förfogande för utbetalningar under budgetåret står sålunda 1 800 milj. kr. Inom bostadsdepartementet har beräknats att utbetalningarna från anslaget under nästa budgetår kommer att uppgå till ca 1 800 milj. kr. Någon nämnvärd reservation skulle sålunda inte finnas vid utgången av budgetåret 1980/81.

Beslutet om energisparplanen innebar bl. a. att programmet skulle byggas upp stegvis med en upptrappning av insatserna. Dåvarande bostadsministern anförde i propositionen 1977/78:76 att hon förutsåg ett sammanlagt investeringsbehov för de byggnadsåtgärder som föranleds av programmet om ca 1 800 milj. kr. för budgetåret 1978/79, ca 2 700 milj. kr. budgetåret 1979/80 och ca 3 600 milj. kr. för budgetåret 1980/81. Beloppen avsåg det prisläge som antogs råda budgetåret 1978/79. De omfattade det totala investeringsbehovet för insatser inom såväl bostadsdepartementets som industridepartementets ansvarsområden.

I propositionen 1978/79:115 anförde bostadsministern att hon ansåg den i propositionen 1977/78:76 angivna nivån (ca 2 700 milj. kr.) lämplig för budgetåret 1979/80.

I budgetpropositionen (prop. 1979/80 bil. 16 s. 138) behandlas investeringsramen för budgetåret 1980/81. Bostadsministern anför därvid att hon beräknar investeringsramen för åtgärder i befintlig bebyggelse till 3 700 milj. kr. för nästa budgetår. Enligt vad senare upplysts från bostadsdepartementet avser ca 2 900 milj. kr. investeringar inom bostadsdepartementets ansvarsområde och ca 800 milj. kr. investeringar inom industridepartementets område. Någon nämnvärd uppräknig av ramarna med hänsyn till förändringar i penningvärdet har sålunda inte skett för budgetåret 1979/80 och 1980/81.

3.4 Vissa utredningar om energisparande m. m.

3.4.1 Energihushållningsdelegationen

I april 1978 tillkallade dåvarande chefen för bostadsdepartementet med stöd av regeringens bemyndigande en delegation för frågor om energihushållning i befintlig bebyggelse (energihushållningsdelegationen). Delegationen har i september 1979 fått parlamentarisk förankring och delvis ändrade direktiv. Bostadsministern har därvid bl. a. anfört följande.

Riksdagen har nyligen fattat vissa beslut med anledning av regeringens proposition om riktlinjer för energipolitiken (prop. 1978/79:115 bil. 3, CU 1978/79:37, rskr 1978/79:394). Riksdagsbeslutet innebär att regeringen genom ett riksdagsbemyndigande ges ökade befogenheter att besluta i frågor som gäller genomförandet av energisparverksamheten. Syftet är att öka möjligheterna att snabbt anpassa de ekonomiska styrmedlen efter de erfarenheter om stödets effekter som man successivt erhåller.

Det är väsentligt att de stora satsningar som samhället gör kan genomföras under bredast möjliga politiska enighet. Vid min anmälan till propositionen framhöll jag att det därför finns skäl att omforma delegationen så att den får parlamentarisk förankring.

Det är enligt min uppfattning viktigt att delegationen fortlöpande informeras och bereds möjlighet att diskutera de åtgärder som regeringen vidtar med stöd av det erhållna bemyndigandet. Vidare bör energihushållningsdelegationen delta i energisparverksamheten genom att lämna synpunkter på sparprogrammets inriktning, finansiering, övergripande styrning och utveckling.

Delegationen bör därför fortfara att vara ett forum för överläggningar i frågor som gäller bl. a. samordning och inriktning av utvärderingsarbetet samt hur det ekonomiska stödet och andra styrmedel skall utnyttjas för att påverka inriktningen av det fortsatta energisparandet. Direktiven bör emellertid delvis ändras.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört bör delegationen i fortsättningen ha följande uppgifter:

att följa utvecklingen inom de områden som är av betydelse för energihushållning i befintlig bebyggelse och att sammanställa och vid behov initiera utredningar av betydelse för energisparprogrammets övergripande styrning och utveckling.

att följa genomförandet av energisparplanen – i nära kontakt med de berörda myndigheternas löpande uppföljning av sina insatser inom energisparplanens ram – och vid behov initiera åtgärder som gör det möjligt att jämföra resultaten av genomförda åtgärder med den förväntade effekten.

att i god tid före den omprövning av energisparplanen som skall ske inför budgetåret 1981/82 sammanställa sådant underlag beträffande bl. a. ny kunskap och i övrigt ändrade förutsättningar som kan vara av betydelse för statsmaktens ställningstagande angående energisparplanens inriktning på olika tekniska åtgärder samt beträffande genomförandeprogram och styrmedel samt

att uppmärksamma hälsorisker som kan uppstå i samband med energisparåtgärder i det befintliga byggnadsbeståndet. Delegationen är därutöver oförhindrad att i samband med det fortlöpande utvärderingsarbetet ta de

initiativ som den anser vara påkallade.

Det är viktigt att nära samarbete sker mellan delegationen och berörda myndigheter, kommittéer och organisationer.

Delegationen bör i sitt arbete samråda med Oljeersättningsdelegationen (I 1979:01).

Delegationens arbete beräknas pågå hela år 1980.

3.4.2 Värmemätning utredningen

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade chefen för bostadsdepartementet den 30 augusti 1979 en utredning om individuell mätning och debitering av kostnader för uppvärmning och tappvarmvattenberedning (värmemätning utredningen). Efter att bl. a. ha redogjort för gällande regler och tidigare utredningar om individuell mätning och debitering av värme- och varmvattenförbrukning anför bostadsministern följande i direktiven till utredningen.

För att främja energihushållning i bebyggelsen är det enligt min mening angeläget att den enskilde, i fråga om energi till uppvärmning och varmvattenberedning, ges ansvar och möjlighet att direkt påverka kostnaderna. En särskild utredare bör tillkallas med uppdrag att utreda och lämna förslag beträffande mätning och debitering, individuellt eller i mindre kollektiv, av energi för uppvärmning och tappvarmvattenberedning. Utredaren skall därvid behandla mätning för olika brukare i distributionsledet, såväl för bostäder som för lokaler inom förvaltning, serviceverksamhet, småindustri etc. I utredningen bör, förutom energihushållningseffekter, tekniska, ekonomiska, administrativa och sociala förutsättningar samt beredskapseffekter av mätning och debitering redovisas. Därvid bör lämpligen åtskillnad göras mellan befintliga och nya byggnader. Utredaren skall vidare redovisa vilka föreskrifter som kan behövas vid genomförande av ett system för mätning och debitering.

Olika typer av mätanordningar och principer för mätning används. Utredaren bör ge en översikt över idag befintlig teknik för individuell mätning av värme och/eller varmvatten. Därvid bör särskild vikt läggas vid följande frågor:

- Mätarens noggrannhet, dels möjligheter till typprovning, typgodkännande och tillverkningskontroll, dels förändring av mätnoggrannhet under drift
- värdering av mätningens representativitet, dvs. i vilken utsträckning storheter mäts som återspeglar energiförbrukningen för värme och varmvatten
- värdering av vilka reella möjligheter brukaren har att påverka förbrukningen och i vilken utsträckning mätningen styrs av ev. ofullkomligheter i byggnadens och installationssystemets konstruktion och drift
- förutsättningar för den enskilde att följa förbrukningen samt krav från fastighetsförvaltning, mät företag o. dyl. på tillgänglighet, service, mätvärdesöverföring, avläsning m. m.

I utredningen bör även tänkbara former av ny teknik för mätning, mätvärdesöverföring, debitering m. m. behandlas. Utredaren bör därvid samråda med nämnden för energiproduktionsforskning, styrelsen för teknisk utveckling och statens råd för byggnadsforskning, vilka i varierande utsträckning har till uppgift att studera dessa frågor inom energiforskningsprogrammets ram. Om realistiska möjligheter till ny teknik framkommer bör utredaren även belysa frågan om förberedelser härför kan göras redan i dagens byggnader.

Teoretiskt beräknade och verkliga besparingar p. g. a. mätning och debitering har behandlats i bl. a. de tidigare nämnda utredningarna. Utredarens uppgift är att sammanställa dessa samt att därutöver redovisa senare studier, t. ex. sådana som har finansierats genom det statliga energiforskningsprogrammet. Av särskilt intresse för sammanställningen är en redovisning av spridning i mätresultat, besparingarnas varaktighet i tiden, debiteringsgrunder, betydelsen av information samt betingelser i övrigt av vikt för bedömning av resultaten. Utredaren bör i detta sammanhang särskilja besparingar i form av energi- resp. vattenförbrukning.

Sannolika energibesparingar bör värderas. Denna värdering är bl. a. beroende av form för energiförsörjning (el, olja, fjärrvärme) och energiomvandlingsanläggning samt av om befintliga eller nya byggnader behandlas. Utredaren bör dessutom belysa de skillnader från värderingssynpunkt som uppstår om besparingen ses ur ett samhällsekonomiskt perspektiv eller om besparingen värderas av ett energidistributionsföretag, av en fastighetsförvaltning eller av enskilda hushåll. I detta senare fall bör sambandet med olika debiteringsprinciper observeras.

Vinsterna av en energibesparing fördelas på olika sätt beroende på vilka debiteringsprinciper för värme och vatten som tillämpas i det enskilda fallet. De hinder för energibesparing som olika klausuler för debitering av kostnaderna för värme och varmvatten kan medföra utreds, som nämnts, för närvarande av hyresrättsutredningen (Ju 1975:06). Utredaren bör därför i dessa frågor samråda med nämnda utredning.

I samband med att olika debiteringsprinciper undersöks, bör utredaren inventera administrativa system för avläsning och debitering av kostnader för värme och varmvatten. Årskostnader för olika i dag tillgängliga mät- och debiteringssystem skall därvid också redovisas.

I olika sammanhang har uttalats farhågor för att individuell mätning av värme och varmvatten skulle kunna medföra negativa sociala effekter. Utredaren bör belysa de sociala effekter som kan tänkas uppstå vid ett införande av individuell mätning och debitering. Han bör vidare redovisa förslag till olika åtgärder som kan komma att krävas för att begränsa dessa effekter. Utredaren bör också belysa hur individuell mätning av värme och varmvatten skall kunna infogas i de system som finns för individuella bostadssubventioner. Samråd bör därvid ske med kommittén (Bo 1979:01) för översyn av bostadsbidragen till barnfamiljer m. fl.

Utredaren bör också belysa sambandet mellan mätning, individuellt eller i mindre kollektiv, och debitering och förutsättningarna för att i en bristsituation påverka energisparinsatserna samt möjligheterna av att använda mätsystemet vid en energiransonerings. I frågor som rör beredskapsaspekter på mätning och debitering skall utredningsmannen samråda med överstyrelsen för ekonomiskt försvar.

Eftersom individuell mätning av värme och varmvatten förekommit sedan lång tid i andra europeiska länder, och i ökad utsträckning rekommenderas

sedan oljekrisen 1973–1974, bör utredaren även redovisa utländska erfarenheter inom området.

För att öka förståelsen för hur energi kan sparas är det viktigt att information ges om metoder, tillgänglig teknik m. m. Utredningsmannen skall därför beakta behovet av information om mätning och debitering av varmvatten- och värmeförbrukning om ett system härför införs. I denna fråga bör samråd ske med energisparkommittén.

Utredningens arbete beräknas pågå hela år 1980.

3.4.3 Oljeersättningsdelegationen

I januari 1979 tillkallade statsrådet Tham med stöd av regeringens bemyndigande en delegation för solvärme och bränslen som kan ersätta olja (oljeersättningsdelegationen). Av direktiven framgår bl. a. följande.

Delegationen bör ha till uppgift att närmare studera de tekniska, miljömässiga, ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att öka utnyttjandet av solvärme och av bränslen som kan utgöra alternativ till olja i landets energiförsörjning. Förslag för att undanröja nuvarande hinder bör lämnas. Särskild vikt bör därvid läggas på sådana alternativ vilka på grundval av nu känd teknik och nu kända ekonomiska förutsättningar bedöms ha möjlighet att införas och varaktigt ersätta mera betydande kvantiteter olja redan i ett tioårsperspektiv. Skogsavfall, kol och torv bör härvid prioriteras. Beträffande sådana alternativ till olja som kan få betydelse på lite längre sikt bör delegationen i sitt arbete prioritera solvärme. Delegationens arbetsområde bör inte gälla naturgas och uran eftersom dessa områden övervägs i särskild ordning. Delegationen bör vidare beakta hushållningen med mark och vatten. Delegationen bör även ha till uppgift att studera och om möjligt lämna förslag till åtgärder för att höja landets beredskap i fråga om här nämnda energislag.

Delegationen bör vidare hålla sig informerad om utvecklingen beträffande fjärrvärme och ta initiativ till åtgärder i syfte att introducera solvärme och bränslen som alternativ till olja för fjärrvärmeproduktion. Det är angeläget att en nära samverkan sker med delegationen (Bo 1978:03) för frågor om energihushållning i befintlig bebyggelse.

Av vad jag nyss har anfört framgår att skilda slag av åtgärder i syfte att utveckla och att tekniskt, miljömässigt och ekonomiskt utvärdera samt introducera solvärme och alternativa bränslen har initierats av såväl staten som kommuner och enskilda. En ökad samordning av insatserna bör komma till stånd så att solvärme och sådana bränslen kan införas i energiförsörjningen på ett planmässigt sätt. Delegationen bör inom ramen för statsmakternas beslut ta initiativ till utredningar, förhandlingar och andra åtgärder syftande till att en ökad användning av andra bränslen än olja kommer till stånd på ett sätt som är acceptabelt från miljösynpunkt.

Det är angeläget att delegationens överväganden och förslag redovisas kontinuerligt. Härigenom erhålls successivt ett underlag för åtgärder som syftar till att minska landets oljeberoende.

Nära samarbete bör ske mellan delegationen och industri, kommuner, enskilda samt berörda organ t. ex. överstyrelsen för ekonomiskt försvar, statens industriverk, statens naturvårdsverk, statens planverk, statens vattenfallsverk, Statsföretag AB, delegationen för energiforskning, statens

råd för byggnadsforskning, nämnden för energiproduktionsforskning, delegationen för frågor om energihushållning i befintlig bebyggelse och transportforskningsdelegationen.

Delegationens arbete bör enligt direktiven bedrivas i en första etapp till utgången av april 1981. Delegationen har under hösten 1979 bl. a. avgivit rapporten Finansiering av energiteknik för oljeersättning. Förslag till komplettering av nuvarande statliga stödformer. Delegationen anser att tillräckliga skäl saknas för att i en första fas inkludera investeringar inom byggnadsområdet i ett nytt stödsystem för investeringar i åtgärder för energihushållning. Under förutsättning att erforderliga medel ställs till förfogande bör det enligt delegationen vara tillräckligt att eventuella förändringar av det befintliga stödprogrammet görs för att stimulera experimentverksamheten. I betänkandet CU 1979/80:17 lämnas sammanfattningsvis en redogörelse för denna verksamhet.

4 Utskottet

4.1 *Energisparplan för befintlig bebyggelse m. m.*

Riksdagens beslut år 1978 med anledning av förslaget till energisparplan för befintlig bebyggelse (prop. 1977/78:76, CU 1977/78:31) innebar bl. a. att riksdagen på förslag av civilutskottet och med godkännande av propositionen beslöt att riktpunkten skulle vara att nettoenergiförbrukningen i det befintliga byggnadsbeståndet år 1988 är ca 35 terawattimmar lägre än vid beslutstillfället. En omprövning av programmet förutsattes ske inför budgetåret 1981/82.

Sedermera har riksdagen beslutat om vissa ändringar av stödet för energibesparande åtgärder i bostäder. Sålunda beslöt riksdagen år 1979 (prop. 1978/79:115 bil. 3, CU 1978/79:37) om ändringar i avsikt att styra stödet till åtgärder som från samhällets utgångspunkter är de mest önskvärda.

Som framgått ovan (s. 10–11) tillkallade regeringen år 1978 i samband med riksdagsbeslutet om energisparplan för befintlig bebyggelse en delegation för frågor om energihushållning i befintlig bebyggelse, energihushållningsdelegationen (EHD). Delegationen, som numera har parlamentarisk förankring, har till uppgift att följa genomförandet av energisparplanen. Enligt vad som angivits i budgetpropositionen (bil. 16 s. 136) avser EHD att presentera ett utförligt underlagsmaterial för den omprövning av energisparandets omfattning och inriktning som skall ske inför budgetåret 1981/82. För att ta fram detta material anger bostadsministern att EHD lagt ut ett 20-tal forsknings- och utredningsprojekt till olika forskningsinstitutioner och högskolor. Vissa av dessa projekt presenteras i budgetpropositionen (bil. 16 s. 136–137).

I flera av de motioner som utskottet tar upp i detta betänkande behandlas frågor som övervägs också av EHD och som delvis kommer att utgöra

underlagsmaterial för statsmakternas beslut om energisparprogrammets utformning efter budgetåret 1981/82.

I några motioner begärs ändringar i föreskrifterna till energisparförordningen (EN).

Sålunda begärs i motionen 1979/80:748 (m) en ändring av föreskrifterna så att eldstadsvolymen inte blir avgörande för möjligheten till lån och bidrag vid övergång till vedeldning. I motionen erinras om att i föreskrifterna till EN angetts att övergång till vedeldning skall ha varaktig karaktär och att eldstaden bör ha sådan volym att ved inte behöver fyllas på mera än 2 à 3 gånger per dygn och att tillgång till fritt bränsle normalt förutsätts. Enligt motionärerna bör det inte vara av avgörande betydelse hur många gånger per dygn påfyllning behöver ske för att lån eller bidrag skall kunna utgå. Huvudsaken är att oljeförbrukningen minskas.

Även i motionen 1979/80:1830 (c) berörs föreskrifterna för övergång till vedeldning och anförs att dessa innebär bindningar som inte alltid är motiverade. Bl. a. anser motionärerna det uppseendeväckande att krav på fritt bränsle ställs upp som en stödförutsättning, låt vara att kravet inte formulerats helt undantagslöst.

Den i motionerna upptagna frågan har behandlats i ett interpellationssvar i riksdagen den 18 januari 1980. Därvid anförde bostadsministern att en utvärdering av energisparplanen pågår och att en ändring av reglerna om finansiellt stöd för övergång till vedeldning borde anstå i avvaktan på utvärderingen. Bostadsstyrelsen hade – enligt vad som upplystes i interpellationssvaret – för avsikt att informera länsbostadsnämnderna om en liberalare tolkning av bestämmelserna beträffande stödet vid övergång till vedeldning.

Även enligt utskottets mening bör den pågående utvärderingen avvaktas innan ställning tas till ändring av reglerna enligt förslagen i motionerna 1979/80:748 (m) och 1979/80:1830 (c). Utskottet förutsätter att reglerna ges en sådan utformning att ett minskat oljeberoende uppnås. Motionerna avstyrks med hänvisning till det anförda.

I motionen 1979/80:1512 (m) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna att övergång till fast bränsle från olja skall omfattas av energisparstöd. Som framgått ovan (s. 5) ger gällande regler möjlighet till det stöd som förordas i motionen. Något riksdagens tillkännagivande är sålunda inte erforderligt. Beträffande den i motionen speciellt upptagna frågan om stöd för övergång till uppvärmning med halm i stället för med olja vill utskottet upplysa om att inom ramen för gällande regler möjlighet ges att erhålla sådant stöd. Stöd för övergång till eldning med halm har också beviljats.

Ett riksdagens beslut om att sakkunnig rådgivning i energisparfrågor skall finnas vid lantbruksnämnderna i avsikt att ge råd till lantbrukare som vill övergå till uppvärmning med eget bränsle eller spillenergi begärs i motionen 1979/80:1831 (c). Kostnaderna för denna rådgivning föreslås belasta anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom

bostadsbeståndet m. m.

Utskottet instämmer i vad i motionen anförts om vikten av att förnybara energikällor utnyttjas i ökad omfattning och att ny teknik för inhemska bränslen införs för att minska oljeberoendet. Motionärerna anser att kommunernas rådgivare främst är inriktade på energibesparande åtgärder i bostadsbeståndet och inte på alternativa uppvärmningsformer.

Vid behandlingen år 1979 av propositionen om energipolitiken (prop. 1978/79:115 bil. 3) anförde ett enhälligt civilutskott (CU 1978/79:37 s. 18) att 1978 års beslut bl. a. utgick från att samhället förutom ekonomisk stimulans skulle genom information och teknisk rådgivning påverka fastighetsägare och hyresgäster att ta initiativ till energisparåtgärder och att en kommunal service snabbt borde byggas upp. I sammanhanget bör även erinras om att riksdagen medgett att bidrag till kommunerna för informations- och rådgivningsverksamhet m. m. beviljas intill ett belopp av 95 milj. kr. för innevarande budgetår.

En väl utbyggd rådgivningsverksamhet är viktig och bidrar till att samhället kan styra energisparverksamheten så att insatta resurser används så effektivt som möjligt. Vad beträffar rådgivningen om energisparstöd för bostäder bör denna alltjämt åvila kommunerna. Vad däremot angår åtgärder för att underlätta införandet av ny teknik för inhemska bränslen baserade på jordbrukets reserver i detta sammanhang kan det som motionärerna anför finnas skäl att rådgivningen utformas annorlunda än f. n. Utskottet förutsätter att denna fråga övervägs av regeringen. Motionen 1979/80:1831 (c) får anses i inte ringa grad tillgodosedd med det anförda.

En begäran om en översyn av energisparplanen i syfte att bibehålla den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen begärs i motionen 1979/80:751 (s). Även enligt utskottets mening är det av stor vikt att låne- och bidragsreglerna utformas så att inte kulturhistoriska värden inom bostadsbeståndet går förlorade. Frågan uppmärksammas i energihushållningsdelegationens pågående arbete med en omprövning av energisparplanen. Vidare har riksantikvarieämbetet gjort en kulturhistorisk besiktning av husbeståndet från energisynpunkt. Det bör vidare erinras om att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse givits särskilt skydd i byggnadslagstiftningen. Sålunda föreskrivs i byggnadsstadgan (38 §) att byggnad som är av större värde ur bl. a. kulturhistorisk synpunkt inte må förvanskas genom arbeten på själva byggnaden. Slutligen bör nämnas att en proposition om ändring i byggnadsstadgan till skydd för bebyggelsemiljöer avses föreläggas riksdagen under mars månad 1980. Med hänvisning till pågående arbete avstyrks motionen.

Enligt förslag i motionen 1979/80:1494 (c) bör som krav för byggnadslov och finansiellt statligt energisparstöd föreskrivas att rökkanal för fastbränsleanläggning skall installeras vid nybyggnad och vid mera omfattande ombyggnad av småhus och mindre flerfamiljshus när det gäller permanentbebyggelse.

Statens planverk har i en rapport den 1 december 1978 behandlat anpassningsbara uppvärmningssystem i nybyggnader. För att anpassa byggnader till olika typer av uppvärmningsformer föreslås i rapporten bl. a. att elvärmda enbostadshus förbereds så att skorsten relativt enkelt kan installeras.

Enligt vad utskottet erfarit är rapporten föremål för överväganden i bostadsdepartementet. Motionen 1979/80:1494 (c) får anses i tillräcklig grad tillgodosedd utan en riksdagens begäran i frågan.

Ett riksdagens uttalande om att energiparstöd till kommuner och lands ting differentieras och utformas så att bidragsgivningen ger största möjliga effekt begärs i motionen 1979/80:1508 (m). Det torde inte råda några delade meningar om en annorlunda inriktning av bidragsgivningen än den som ger största möjliga effekt. Ett riksdagens uttalande i frågan kan inte tjäna något reellt syfte. Dessutom övervägs även utformningen av energiparstöd till kommunerna av energihushållningsdelegationen.

Frågan om s. k. termografering och tryckmätning behandlas i motionen 1979/80:199 (c). Motionärerna hemställer att riksdagen som sin mening uttalar att dessa åtgärder blir obligatoriska vid ny- och tillbyggnader av bostadshus, att kostnaden för åtgärderna inräknas i låneunderlag, att utbildningen av s. k. termograförer stimuleras samt att prissättningen för verksamheten regleras genom avtal.

Utskottet vill först erinra om att kommunerna tillagts centrala uppgifter när det gäller tillsynen över bostadsbyggandet; uppgifter som omfattar rådgivning och kontroll såväl ur byggnadsteknisk synpunkt som i samband med ansökan m. m. av statligt finansiellt stöd till bostadsbyggandet. Det är naturligtvis viktigt att byggnadsnämndernas tillsyn över byggandet i första hand kännetecknas av förebyggande ingripanden och rådgivning så att kvaliteten på det som byggs överensstämmer med byggnormerna.

Det bör i detta sammanhang erinras om att tillägg till låneunderlaget får göras för skäligen kostnad för särskild kontroll och besiktning och för garanti och försäkring (f. n. högst 4 200 kr.) i fråga om småhus som bebos av låntagaren eller som skall upplåtas med bostadsrätt. Den särskilda besiktningen avser byggnadsföretagets utförande och skall ske på sätt som kommunen bestämmer. Därvid gäller bl. a. att särskild uppmärksamhet skall ägnas åt sådana arbeten avseende grundläggning, dränering, tak, tätskikt och isolering som inte kan besiktigas efter färdigställandet. Garantin avser ett tillägg till låneunderlaget i avsikt att garantera att huset färdigställs i enlighet med handlingarna i köpekontraktet samt för försäkring mot fel och brister som inträffar efter garantitidens utgång inom en 10-årsperiod från slutbesiktningen.

Dessutom bör upplysas om att kommunerna inom ramen för det ovannämnda bidraget för informations- och rådgivningsverksamhet även kunnat erhålla medel för inköp av viss teknisk utrustning bl. a. för termografering.

Enligt utskottets mening saknas tillräcklig anledning för utskottet att föreslå riksdagen att tillstyrka motionen 1979/80:199 (c) såvitt däri begärs att termografering skall göras obligatorisk och att kostnaden för denna åtgärd skall inräknas i låneunderlag. Som ovan nämnts har kommunerna att ansvara för att en tillfredsställande byggnadskontroll kommer till stånd. Utskottets ställningstagande innebär även att utskottet avstyrker bifall till motionens yrkanden om utbildning av s. k. termograförer samt om att verksamheten skall regleras genom avtal. Beträffande utbildningen anförs i motionen att sådan förekommit. Utskottet förutsätter att denna utbildning anpassas efter eventuellt uppkommande behov.

Som framgått ovan (s. 11) har i augusti 1979 en särskild utredning tillkallats med uppdrag att utreda och lämna förslag beträffande mätning och debitering individuellt eller i mindre kollektiv av energi för uppvärmning och varmvattenberedning, värmemätning utredningen.

I motionen 1979/80:1501 (m) begärs ett riksdagens tillkännagivande om vad i motionen anförs om i n d i v i d u e l l m ä t n i n g av energiåtgången för uppvärmning och tappvarmvattenberedning i hyreslägenheter. Motionärerna framhåller att det är angeläget att besparingar av energi inom bostadssektorn kommer till stånd inte minst mot bakgrund av att en stor del av energiåtgången faller inom denna sektor. Ett verksamt medel i strävandena att spara energi kan enligt motionärerna vara individuell mätning av energiåtgången beträffande uppvärmning och varmvattenberedning. Motionärerna anser det väsentligt att värmemätning utredningen på grund av de snabbt stigande energikostnaderna snarast lägger fram ett förslag.

Även enligt utskottets mening är det angeläget att underlagsmaterial kommer fram som gör det möjligt att bedöma hur olika åtgärder för att spara energi skall utformas. Beträffande den i motionen 1979/80:1501 (m) aktualiserade frågan om individuell mätning av energiåtgången för uppvärmning m. m. anser utskottet att resultaten av värmemätning utredningens överväganden och den vidare beredningen av utredningen bör avvaktas. Utskottet delar motionärernas uppfattning om det angelägna i att utredningen så snabbt som möjligt lägger fram förslag som kan ligga till grund för eventuellt beslut. Motionärernas önskemål torde därmed kunna anses vara tillgodosedda. Motionen avstyrks därför.

I motionen 1979/80:1005 (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär tilläggsdirektiv till värmemätning utredningen så att jämförande studier beträffande energiförbrukning i fastigheter med olika upplåtelseformer kommer till stånd. Även om den i motionen upptagna frågan inte särskilt tas upp i utredningens direktiv kommer den enligt vad utskottet erfarit att behandlas av utredningen. En riksdagens begäran enligt förslaget i motionen är sålunda inte erforderlig.

4.2 Finansiering av energisparlån

Bostadsministern redogör i budgetpropositionen (bil. 16 s. 138–145) för frågan om finansiering av energisparlån och för tidigare utredningar m. m. i ärendet.

Det förslag som nu föreläggs riksdagen sammanfattas i budgetpropositionen sålunda. Det nuvarande energisparlånet ersätts den 1 juli 1980 av bostadslån enligt bostadsfinansieringsförordningen. Bostadslån för energibesparande åtgärder lämnas med 30 % av låneunderlaget och under förutsättning att energisparbidrag har beviljats för åtgärden. Kravet på lånesäkerhet i fråga om lån för energisparåtgärder skärps för andra låntagare än kommuner och samfällighetsföreningar. De regler om fördjupning, ränta, räntebidrag och amortering som nu gäller i fråga om bostadslån för sedvanliga ombyggnader skall gälla också för bostadslån som avser energisparåtgärder. Räntebidrag när bostadslånet avser småhus lämnas dock endast för den del av lånet med tillhörande underliggande kredit som avser andra åtgärder än energisparåtgärder. Inte heller får i sådana kombinationsfall kostnaderna för energisparåtgärden beaktas vid prövningen av förutsättningarna för räntebidrag i fråga om bostadslån för andra åtgärder. Samma begränsningar i besvärsmåttet som nu gäller i fråga om energisparlån införs beträffande bostadslån för energibesparande åtgärder.

Vad i budgetpropositionen anförts om finansieringen av energisparlån har givit utskottet anledning till följande ställningstaganden.

Som framgått av budgetpropositionen skall sålunda räntebidrag inte lämnas för småhus för den del av bostadslånet som avser energisparåtgärder medan för flerbostadshus föreslås gälla att räntebidrag skall kunna beviljas. I den ovannämnda skrivelsen (s. 3–4) från bostadsstyrelsen erinras om att inom bostadslångivningen i skilda sammanhang småhus som upplåts med hyres- eller bostadsrätt jämföras med flerbostadshus. Styrelsen har genom skrivelsen velat fästa utskottets uppmärksamhet på förhållandet. Enligt styrelsens uppfattning bör småhus med hyres- eller bostadsrätt i lånesammanhang generellt jämföras med flerbostadshus.

Enligt utskottets mening bör räntebidrag när bostadslånet avser småhus med hyres- eller bostadsrätt lämnas i energisparsammanhang enligt de regler som föreslås gälla för flerbostadshus. Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 1980 men även avse ärenden vari preliminärt beslut meddelats dessförinnan. Vad utskottet anförts bör ges regeringen till känna.

Frågan om räntebidrag för småhus tas upp även i motionen 1979/80:1510 (c). Motionärerna föreslår att riksdagen uttalar sig för att räntebidrag när bostadslånet avser småhus med äganderätt skall utgå även för energisparåtgärder m. m. Riksdagen beslöt år 1979 (prop. 1978/79:115 bil. 3 s. 11–12. CU 1978/79:37) att räntebidrag inte skall utgå till energibesparande åtgärder i småhus. I propositionen anfördes att räntebi-

dragen för småhus fått en starkt styrande verkan på vilka åtgärder som faktiskt utfördes varvid en från energisparsynpunkt omotiverad efterfrågan på stöd till vissa särskilt kostnadskrävande arbeten blivit följden. För att dock stimulera även mera omfattande åtgärder i småhus har regeringen bemyndigats besluta att bidrag till energibesparande åtgärder i småhus i vissa fall skall kunna utgå med högre belopp än 3 000 kr. per lägenhet.

Som framgått ovan har reglerna om räntebidrag för småhus nyligen ändrats. Enligt utskottets mening får frågan behandlas i de överväganden som i skilda sammanhang pågår inför omprövningen av energisparprogrammet. Motionen 1979/80: 1510 (c) bör sålunda avstyrkas med hänvisning till det anförda.

I budgetpropositionen föreslås att bostadslån för energibesparande åtgärder skall lämnas under förutsättning att energisparbidrag har beviljats för åtgärden. Det kan dock förekomma att en ansökan om energisparlån av olika anledningar delas upp i etapper. Utskottet förutsätter att energisparlån kan utgå även i senare ansökan även om energisparbidrag inte då kan utgå enbart på grund av att hela bidraget tagits i anspråk i tidigare ansökan. Vad utskottet anfört om energisparlån i dessa fall bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad i övrigt i budgetpropositionen anförts om ändrade grunder för statens låneunderstöd till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. har inte givit anledning till erinran.

4.3 Ramar och anslag

För nästa budgetår beräknas en investeringsram för energibesparande åtgärder i befintlig bebyggelse om 3 700 milj. kr. varav 2 880 milj. kr. inom bostadsdepartementets ansvarsområde. Utskottet noterar att ramen är av samma storleksordning som den som i propositionen 1977/78:76 beräknades för budgetåret 1980/81 – en beräkning som hänfördes till ett antaget prisläge budgetåret 1978/79. Utskottet har vidare noterat att bostadsministern i årets budgetproposition (bil. 16 s. 138) anmäler sin avsikt att – om så visar sig nödvändigt – återkomma till regeringen om en utökning av investeringsramen för budgetåret 1980/81.

Beslutsramar inom bostadsdepartementets ansvarsområde har för nästa budgetår beräknats till $(1\,570 + 10 + 125 + 50 + 15 + 110 + 2 =) 1\,882$ milj. kr. Dessutom har bostadsministern beräknat 5 milj. kr. för undersökningar föranledda av omprövningen av energisparprogrammet och 3 milj. kr. för att täcka kostnader för fortbildning m. m. för yrkesverksamma.

Regeringens förslag att riksdagen medger att bidrag och lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. beviljas intill ett belopp av 1 570 milj. kr. avser beslut om bostadslån och energisparbidrag samt underliggande kredit på kapitalmarknaden. Dessa senare krediter beräknas till ca 200 milj. kr.

Utskottet anser för sin del att den beslutsram som riksdagen medger, på samma sätt som vid bostadslångivningen i övrigt, bör omfatta de statliga lånen och bidragen. Ett bifall i sak till regeringens förslag skulle därför böra innehålla att beslutsramen läggs fast till 1 370 milj. kr.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag beträffande beslutsramar m. m. i övrigt och ett bemyndigande att besluta om utbyte mellan ramarna. Inte heller vad som förordats om investeringsram inom bostadsdepartementet har givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Inte heller har utskottet någon erinran mot att lån till energibesparande åtgärder – enligt regeringens förslag – även under budgetåret 1980/81 i vissa fall kan lämnas för åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader.

Regeringen föreslår att anslaget för nästa budgetår anvisas med 800 milj. kr. Tillsammans med beräknad ingående reservation står 1 800 milj. kr. till förfogande för utbetalningar. Även om vissa svårigheter finns att beräkna utbetalningarna under nästa budgetår finner utskottet inte anledning förorda en medelsanvisning med annat belopp än det av regeringen föreslagna. Om så skulle visa sig erforderligt finns möjligheten att under nästa budgetår anvisa ytterligare belopp på tilläggsbudget.

Regeringen föreslår vidare riksdagen att medge en utökning av beslutsramarna för lån och bidrag inom ramen för en planeringsreserv om 600 milj. kr. i enlighet med hittills gällande grunder.

4.4 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändringar i energisparförordningen* att riksdagen avslår motionerna 1979/80:748 och 1979/80:1830.
2. beträffande *övergång till fast bränsle* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1512.
3. beträffande *rådgivning i energisparfrågor* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1831.
4. beträffande *den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen* att riksdagen avslår motionen 1979/80:751.
5. beträffande *rökkanal för fastbränsleanläggning* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1494.
6. beträffande *energispårstödet till kommuner och landsting* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1508.
7. beträffande *termografering och tryckmätning* att riksdagen avslår motionen 1979/80:199.
8. beträffande *individuell mätning* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1501.
9. beträffande *tilläggsdirektiv till värmemätningensutredningen* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1005.

10. beträffande *räntebidrag avseende småhus med hyres- eller bostadsrätt* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
11. beträffande *räntebidrag avseende småhus med äganderätt* att riksdagen avslår motionen 1979/80:1510.
12. beträffande *energispårlån vid etappvis ansökan* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
13. beträffande *ändrade former och grunder för statens låneunderstöd* till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. i vad dessa inte behandlats under 10–12 ovan att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats.
14. beträffande *ram för energibesparande åtgärder i bostadshus* att riksdagen med anledning av regeringens förslag medger att bidrag och lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. beviljas intill ett belopp av 1 370 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.
15. beträffande *ramar i övrigt och anslag m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag
 - a. medger att bidrag till energibesparande åtgärder i allmänna samlingslokaler beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.
 - b. medger att bidrag till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader beviljas intill ett belopp av 125 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.
 - c. medger att stöd till energibesparande åtgärder inom statliga byggnader beviljas intill ett belopp av 50 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.
 - d. bemyndigar regeringen att under de förutsättningar som har angetts i regeringsprotokollet medge att lån till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader kan beviljas under budgetåret 1980/81.
 - e. bemyndigar regeringen att besluta om utbyte mellan de under a–d angivna ramarna.
 - f. medger regeringen att inom ramen för en planeringsreserv av 600 000 000 kr. besluta om en utökning av de under a–d angivna ramarna enligt de grunder som förordats i regeringsprotokollet.
 - g. medger att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet m. m. intill ett belopp av 15 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.
 - h. medger att beslut i fråga om stöd under budgetåren 1981/82 och 1982/83 till energiinriktad utvecklings- och demonstrations-

verksamhet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 11 000 000 kr. och 7 000 000 kr.,

i. medger att bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktungsverksamhet m. m. beviljas intill ett belopp av 110 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

j. medger att beslut i fråga om bidrag under budgetåret 1981/82 till kommunerna för rådgivnings- och besiktungsverksamhet m. m. preliminärt får meddelas intill ett belopp av 110 000 000 kr.,

k. medger att beslut i fråga om bidrag till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll av åtgärder inom energihushållningsområdet beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

l. medger att beslut i fråga om bidrag under vart och ett av budgetåren 1981/82 och 1982/83 till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll av åtgärder inom energihushållningsområdet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 2 000 000 kr. resp. 1 600 000 kr.,

m. under trettonde huvudtiteln till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 800 000 000 kr.

Stockholm den 13 mars 1980

På civilutskottets vägnar
KJELL A. MATSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Oskar Lindkvist (s), Lars Henrikson (s), Knut Billing (m), Thure Jadestig (s), Maj-Lis Landberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Sven Eric Åkerfeldt (c), Magnus Persson (s), Bertil Dahlén (fp), Per Olof Håkansson (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c) och Kerstin Ekman (fp).

Reservation

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Sven Eric Åkerfeldt (c) och Kerstin Andersson i Hjärtum (c) anser att

dels det stycke i utskottets betänkande på s. 15 som börjar "Även enligt" och slutar "det anförda" bort lyda:

Det är uppenbart att tillämpningsföreskrifterna för energisparstöd vid övergång till vedeldning fått en mindre lämplig utformning. Som anförts i

motionerna innebär bl. a. reglerna om eldstadsvolymens storlek och om tillgången på fritt bränsle svårigheter att erhålla stöd. Dessa effekter av tillämpningsbestämmelsernas utformning bör snarast undanröjas. Tillräckliga skäl saknas enligt utskottets mening att överlämna denna fråga till den fortsatta utvärdering som pågår inom energihushållningsdelegationen. Risk finns nämligen för att dessa ändrade regler inte kommer att kunna träda i kraft förrän inför budgetåret 1981/82. Utskottet föreslår därför att riksdagen med anledning av motionerna 1979/80:748 (m) och 1830 (c) som sin mening ger regeringen till känna att förutsättningarna för energisparstöd ses över så att de i motionen upptagna problemen snarast kan elimineras.

dels utskottet under I bort hemställa

1. beträffande *ändringar i energisparförordningen* att riksdagen med anledning av motionerna 1979/80:748 och 1830 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Innehåll

1	Propositionen	1
2	Motionerna	2
3	Tillkommande uppgifter	3
3.1	Skrivelse	3
3.2	Gällande ordning	3
3.3	Statistiska uppgifter m. m.	6
3.4	Vissa utredningar om energisparande m. m.	10
3.4.1	Energihushållningsdelegationen	10
3.4.2	Värmevärmingsutredningen	11
3.4.3	Oljeersättningsdelegationen	13
4	Utskottet	14
4.1	Energisparplan för befintlig bebyggelse m. m.	14
4.2	Finansiering av energisparlån	19
4.3	Ramar och anslag	20
4.4	Hemställan	21
	Reservation (c. m)	23

